

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2023. № 2.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.2.28>

УДК 657:336.2

О. А. Подолянчук,

к. е. н., доцент, завідувач кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки,

Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0234-8943>

Н. І. Коваль,

к. е. н., доцент кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки,

Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2877-4302>

**МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТА ПРОБЛЕМИ
АДМІНІСТРУВАННЯ ЄДИНОГО ПОДАТКУ ФЕРМЕРСЬКИМИ
ГОСПОДАРСТВАМИ – СУБ'ЄКТАМИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА**

O. Podolianchuk,

PhD in Economics, Associate Professor, Head of the Department of Accounting and Taxation in the Fields of the Economy,

Vinnitsia National Agrarian University, Vinnitsia

N. Koval,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation in the Fields of the Economy,

Vinnitsia National Agrarian University, Vinnitsia

**METHODOLOGICAL ASPECTS OF ACCOUNTING AND PROBLEMS
OF SINGLE TAX ADMINISTRATION BY FARMS – SMALL BUSINESS
SUBJECTS**

У статті визначено сутність податкового адміністрування та його основні завдання. Обґрунтовано власне бачення складових елементів системи адміністрування. Відзначено, що адміністрування податків повинно забезпечувати ефективну державну податкову політику. Зауважено, що податкова політика повинна бути побудована не лише з акцентом уваги на принципі фіскальної достатності, а й врахуванням принципу соціальної справедливості. Підтверджено, що цифрові трансформації в оподаткуванні насамперед спрямовані на прозорість процедур оподаткування та покращення якості обслуговування платників податків. Розкрито організаційно-правові форми функціонування фермерських господарств. Представлено різноманітність методологічних ознак організації обліку та системи оподаткування фермерських господарств суб'єктів малого підприємництва. Зазначено про необхідність фіксування фактів господарських операцій у первинних документах та узагальнення в облікових регістрах, на рахунках та звітності. Проаналізовано сучасний стан адміністрування єдиного податку фермерськими господарствами суб'єктами малого підприємництва. Вказано на основні проблеми обліку та адміністрування. Відзначено, що удосконалення системи адміністрування податків має бути спрямоване на підвищення рівня податкової культури громадян. Взаємовідносини між контролюючим органом та платником податків повинні будуватися на засадах паритетності та рівності.

The article defines the essence of tax administration and its main tasks. The own vision of the constituent elements of the administration system is substantiated: tax administrators, taxpayers, object of taxation, subject of taxation, control actions and measures. It was noted that tax administration should ensure effective state tax policy. It was noted that the tax policy should be built not only with an emphasis on the principle of fiscal sufficiency, but also taking into account the principle of social justice. It was found that one of the main goals of the policy of tax administrators is the minimization of the taxpayer's contacts with the tax

authorities and the expansion of the range of electronic services due to the use of the latest information and communication technologies. It has been confirmed that digital transformations in taxation are primarily aimed at the transparency of taxation procedures and improving the quality of service to taxpayers. The organizational and legal forms of the functioning of farms are disclosed. The variety of methodological features of the organization of accounting and the taxation system of farms of small business entities is presented. The essence of the simplified and general taxation system for farms is characterized. The recommended forms of accounting for small-scale farms have been analyzed. The need to record the facts of business transactions in primary documents and generalize them in accounting registers, accounts and reports is indicated. The current state of administration of the single tax by farms by small business entities is analyzed. The main problems of accounting and administration are pointed out: in determining the minimum tax liability, in the formation of financial statements and in submitting a tax declaration with all attachments to the control body through electronic services. It was noted that the improvement of the tax administration system should be aimed at raising the level of citizens' tax culture. The relationship between the controlling body and the taxpayer should be based on the principles of parity and equality.

Ключові слова: *єдиний податок, фермерське господарство, адміністрування, облік, електронний кабінет*

Keywords: *single tax, farming, administration, accounting, electronic cabinet*

Постановка проблеми. «Податкове адміністрування» або «адміністрування податків» доволі часто зустрічається в термінології державних діячів, спікерів, науковців, практиків і публікаційних матеріалах нормативно-законодавчого рівня та наукових досліджень. Законодавче визначення терміну містить Податковий кодекс України з 2013 року. Можна вважати, що даний термін не є новим, але він став універсальним

контрольним інструментом державних органів влади по відношенню щодо діяльності суб'єктів господарювання. В умовах дії воєнного стану відбуваються зміни у політиці держави щодо сфери оподаткування. Дії держави спрямовані на збереження діяльності бізнесу та стимулювання його розвитку через механізми податкового регулювання та складові елементи податків та зборів. Саме сукупність податків та зборів, сплачених суб'єктами господарювання до різних рівнів бюджету, являються основою економічної безпеки держави та повоєнного її відновлення.

З 24 лютого 2022 року і до сьогодні весь бізнес знаходиться в шоковому стані. Економіка країни зазнає неоціненних втрат і збитків. Якщо у кінці 2022 року у виробників сільськогосподарської продукції було питання «як зібрати?», то наразі – «сіяти чи не сіяти?». Прогнози цього року не є оптимістичними. Однак, від діяльності аграріїв залежить продовольча безпека. Тому, належна система бухгалтерського обліку та адміністрування податків і зборів є основою зменшення податкових ризиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню питань адміністрування податків і зборів, а також їх відображення в системі обліку суб'єктами господарювання присвячені праці багатьох науковців. Вагомі напрацювання висвітлено в наукових працях Ільяшенко В.А., Кравцової Т.М., Лагодієнко Н.В., Паславської Р.Ю. та інших, а також у дослідженнях авторів.

Кравцова Т.М. [3] характеризує сутність податкового адміністрування як фінансову діяльність, яка регулюється фінансово-правовими нормами щодо проведення державної податкової політики та являє систему дій із забезпечення добровільної сплати платниками податків та організації примусового стягнення податків, націлених на наповнення Державного бюджету коштом податкових надходжень. Ільяшенко В.А. [1], дослідивши відмінності зарубіжного та вітчизняного податкового адміністрування, вносить пропозиції щодо удосконалення системи адміністрування податкових платежів шляхом формування до моделі «взаємних зобов'язань».

Лагодієнко Н.В., Скляр Л.Б., Степаненко С.В. [4] зазначають про важливість електронного адміністрування як засобу ліквідації податкових ям. У попередніх дослідженнях авторів разом із Гудзенко Н.М. [7] розкрито питання облікового забезпечення розрахунків за податками та важливість облікової інформації для прийняття управлінських рішень [7-9].

Позитивно оцінюючи напрацювання науковців, слід зауважити, що всі вони стосуються загальних аспектів адміністрування податків та зборів та носять теоретичний характер. Тому в статті визначені позитивні і негативні сторони адміністрування через електронний сервер «Електронне вікно».

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження системи обліку та адміністрування єдиного податку фермерськими господарствами малих форм господарювання.

Виклад основного матеріалу. В наукових дослідженнях існують різні підходи до розкриття змісту податкового адміністрування і в більшості охарактеризовано, що це управлінський процес. На законодавчому рівні визначено: адміністрування податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та інших платежів відповідно до законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи – це сукупність рішень та процедур контролюючих органів і дій їх посадових осіб, що визначають інституційну структуру податкових та митних відносин, організовують ідентифікацію, облік платників податків і платників єдиного внеску та об'єктів оподаткування, забезпечують сервісне обслуговування платників податків, організацію та контроль за сплатою податків, зборів, платежів відповідно до порядку, встановленого законом [6].

Вдало виокремлює основні завдання податкового адміністрування Ільяшенко В.А., серед яких передбачає наступні:

- забезпечення платникам податків зручних умов для виконання їхніх обов'язків щодо розрахунку, декларування та сплати податків і зборів;
- контроль із боку держави виконання платниками своїх обов'язків щодо

розрахунку, декларування та сплати податків і зборів, забезпечення їх повного виконання всіма платниками;

- забезпечення захисту законних прав та інтересів платників податків від протиправного втручання з боку органів державної влади;

- вжиття державою заходів примусу щодо платників, які не виконують свої обов'язки [2].

Кравцова Т.М. відзначає, що за своєю природою адміністрування податків є системоутворюючим правовим інструментом оподаткування, який складається з таких елементів:

1) суб'єктів, тобто органів виконавчої влади, на які покладено реалізацію податкової політики;

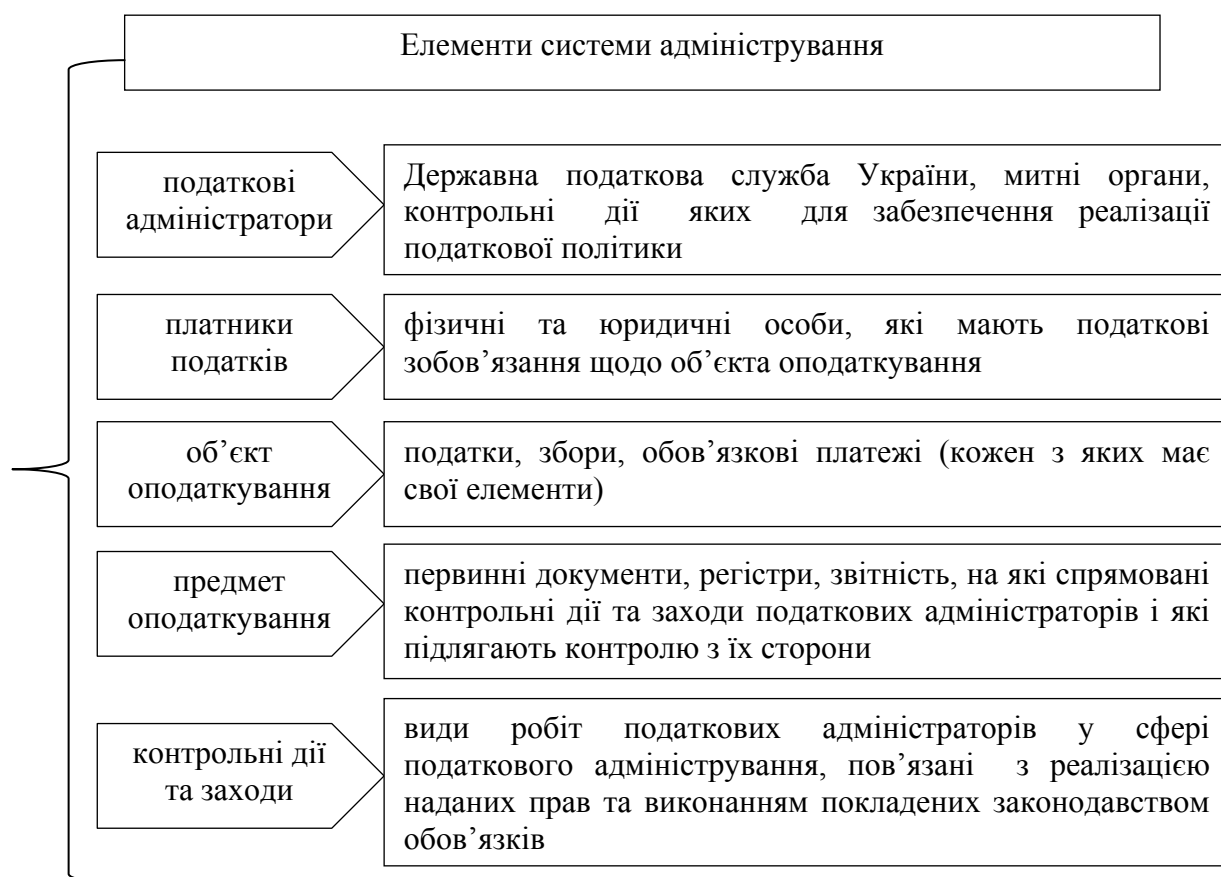
2) об'єкту – сфери справляння податків і зборів, що перебуває під організуючим впливом держави;

3) адміністративної процедури, яка регулюється фінансово-правовими нормами щодо проведення державної податкової політики, являє собою правовий порядок реалізації суб'єктом владних управлінських функцій, та через який реалізуються численні прямі та зворотні зв'язки між суб'єктами та об'єктом [3, с. 66].

На нашу думку, автор доволі узагальнено виокремлює складові елементи, адже реалізація податкового адміністрування здійснюється за допомогою системи адміністрування, яка являє собою сукупність окремих елементів адміністрування, які пов'язанні між собою, регламентуються правовим забезпеченням та функціонують за допомогою відповідного апарату управління. Складовими елементами системи адміністрування податків є: податкові адміністратори, платники податків, об'єкт та предмет адміністрування, контрольні дії та заходи податкових адміністраторів (рис. 1).

Таким чином, адміністрування податків повинно забезпечувати ефективну державну податкову політику. Податкова політика повинна бути побудована не лише з акцентом уваги на принципі фіскальної достатності, а

й врахуванням принципу соціальної справедливості.

Рис. 1. Складові елементи системи адміністрування податків

Джерело: розробка авторів

Ефективна податкова система має відповідати потребам держави та забезпечувати розумне навантаження на платників податків, гарантуючи при цьому прозорість порядку оподаткування та достатній рівень контролю з боку фіскальних органів. Мета такої системи та, відповідно, податкового адміністрування – зробити кращою для платника податків чесну сплату всіх податків та оптимізувати роботу контролюючих інстанцій [Лагодієнко, с. 79].

Таким чином, підтримуємо позицію Паславської Р.Ю., що адміністрування податків має формуватися на моделі взаємних зобов'язань. Усі суб'єкти податкових відносин є рівноправними, а діяльність кожного з них є підконтрольною та підзвітною. І держава в особі фіскальних органів, і платники зобов'язані дотримуватися податкового законодавства та наділені однаковими гарантіями щодо дотримання й захисту своїх законних прав.

Платник розглядається вже не як об'єкт контролю, а як рівний партнер, який сплачує платежі податкового характеру за отримання належних послуг і гарантій із боку держави. В результаті цього буде трансформовано ставлення громадян до свого конституційного обов'язку сплати платежів податкового характеру з примусового до добровільного [5, с. 162].

З метою створення найбільш сприятливих умов для розвитку бізнесу та покращення якості обслуговування платників податків в Україні розроблено низку електронних сервісів, завдяки яким централізовано можна отримати необхідні довідки та дозвільні документи, подавати податкову звітність, отримувати податкові консультації та дізнаватися про нововведення податкового законодавства. Одними з основних цілей політики податкових адміністраторів є мінімізація контактів платника податків з податковими органами та розширення спектру електронних послуг за рахунок використання новітніх інформаційних та комунікаційних технологій. Успішна реалізація цієї політики дозволяє максимально усунути втрату часу з боку платників податків та робить взаємодію з податковими органами максимально зручною [4, с. 81].

Варто зауважити, що на сьогодні дуже багато розроблено нових автоматизованих систем щодо податкового адміністрування і адаптовано у практику діяльності платників податків та податкових адміністраторів.

Проте, хочемо відзначити про можливість використання спектру електронних послуг такими платниками податків як фермерські господарства, але суб'єкти малого підприємництва.

Спочатку коротко окреслимо нормативно правові аспекти діяльності та порядку ведення бухгалтерського обліку фермерських господарств малих форм господарювання.

Організаційно-правові форми фермерських господарств (ФГ), наведені в таблиці 1, позиціонують різноманітність методологічних ознак організації обліку та формування облікової політики, що потребує нових підходів до застосування професійного бухгалтерського судження. Також

багатоваріативними є системи оподаткування операцій, які залежать від належності фермерських господарств до певної організаційно-правової форми.

Таблиця 1. Організаційно-правові форми фермерських господарств

№ з/п	Зміст організаційно-правової форми фермерського господарства	Установчий документ	Підстава Закону «Про фермерське господарство»
1	фермерське господарство – юридична особа	Статут	п. 4 ст. 1
2	фермерське господарство – фізична особа-підприємець без статусу юридичної особи	Договір (Декларація) про створення ФГ	п. 4 ст. 1
3	сімейне фермерське господарство – юридична особа	Статут	п. 5 ст. 1
4	сімейне фермерське господарство без статусу юридичної особи	Договір (Декларація) про створення ФГ	п. 5 ст. 1

Джерело: [9, с. 39]

Результати досліджень свідчать, що обраний тип господарювання впливає на вибір фермерським господарством системи обліку та оподаткування. При цьому, суттєвий вплив визначають норми чинного бухгалтерського та податкового законодавства [9, с. 44].

Що стосується системи оподаткування, то фермерські господарства суб'єкти малого підприємництва (СМП) можуть обирати загальну та спрощену системи оподаткування. Сутність спрощеної системи оподаткування для ФГ означає вибір групи платника єдиного податку. Таким, чином, за нормами Податкового кодексу України (ПКУ) ФГ суб'єкти малого підприємництва мають право обирати:

1 – фізичні особи-підприємці:

1) спрощену систему оподаткування: 3 групу платника єдиного податку – фізична особа-підприємець (зі сплатою або без плати податку на додану вартість);

2) спрощену систему оподаткування: 4 групу платника єдиного податку – фізичні особи-підприємці, які провадять діяльність виключно в межах фермерського господарства, зареєстрованого відповідно до Закону України

«Про фермерське господарство», за умови виконання сукупності таких вимог: здійснюють виключно вирощування, відгодовування сільськогосподарської продукції, збирання, вилов, переробку такої власновирощеної або відгодованої продукції та її продаж; провадять господарську діяльність (крім постачання) за місцем податкової адреси; не використовують працю найманих осіб; членами фермерського господарства такої фізичної особи є лише члени її сім'ї у визначенні частини другої статті 3 Сімейного кодексу України; площа сільськогосподарських угідь або земель водного фонду у власності або користуванні членів фермерського господарства становить не менше 0,5 гектара, але не більше 20 гектарів сукупно.

3) загальну систему оподаткування: зі сплатою податку з доходів фізичних осіб за ставкою 18% від суми чистого доходу;

2 – юридичні особи:

1) 3 групу платника єдиного податку – юридична особа (зі сплатою або без плати податку на додану вартість);

2) 4 групу платника єдиного податку – сільгосптоваровиробник (зі сплатою або без плати податку на додану вартість);

3) загальна система оподаткування – зі сплатою податку на прибуток за ставкою 18% з чистого доходу.

Практика свідчить, що зазвичай обирається спрощена система зі сплатою єдиного податку 4 групи платників. Тобто ФГ виступає сільгосптоваровиробником, що є основною умовою перебування на цій групі.

Відповідно до норм ПКУ, фізичні особи-підприємці мають право вести спрощений облік доходів і витрат:

- фізичні особи-підприємці – платники єдиного податку першої-другої та третьої групи, які не є платниками податку на додану вартість, ведуть облік у довільній формі шляхом помісячного відображення отриманих доходів.

- фізичні особи-підприємці – платники єдиного податку третьої групи, які є платниками податку на додану вартість, ведуть облік доходів і витрат за

типовою формою та в порядку, що встановлені центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику [6].

- фізичні особи-підприємці – платники єдиного податку третьої групи, які займаються сільськогосподарською діяльністю ведуть облік доходів і витрат від виробництва та реалізації власної сільськогосподарської продукції окремо від обліку доходів і витрат від здійснення інших видів підприємницької діяльності [6].

Фізичні особи-підприємці на загальній системі оподаткування ведуть Книгу обліку доходів і витрат, яку ведуть фізичні особи-підприємці, крім осіб, що обрали спрощену систему оподаткування, і фізичні особи, які провадять незалежну професійну діяльність [6].

Фізичні особи підприємці – платники єдиного податку 4 групи зобов'язані вести облік отриманих доходів та витрат.

Юридичні особи – платники єдиного податку третьої групи використовують дані спрощеного бухгалтерського обліку щодо доходів та витрат [6].

Крім того, фермерські господарства як юридичні особи платники єдиного податку 3 групи та юридичні особи 4 групи мають право самостійно обирати рекомендовані форми ведення обліку:

1. Проста форма (без використання подвійного запису): якщо в господарстві працює власник і члени його родини або до 10 осіб і при цьому розмір виручки за рік не перевищує 2 млн. євро. Проста форма бухгалтерського обліку передбачає для узагальнення фактів господарського життя використання «Журналу обліку господарських операцій».

2. Спрощена форма: якщо середньооблікова чисельність за звітний період до 50 осіб без членів родини й розмір виручки за рік не перевищує 10 млн. євро. Спрощена форма обліку дозволяє відображати господарські операції двома способами: без застосування подвійного запису або ж з його

використанням. При застосуванні рахунків можуть використовуватися «Журнал реєстрації господарських операцій» та «Відомості». Коли ж не використовується метод подвійного запису – застосовуються норми Наказу міністерства фінансів України «Методичні рекомендації із застосування регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами» №720 від 15.06.2011 р. і використовуються «Журнали» та, при потребі, «Відомості» до них.

3. Загальна журнально-ордерна форма обліку: великі та середні господарства.

Усі зазначені форми бухгалтерського обліку можуть бути автоматизованими з врахуванням специфіки діяльності того чи іншого суб'єкта [7, с. 47-53].

Незалежно від того яка організаційно-правова форма та яка форма ведення обліку усі ФГ зобов'язані фіксувати первинними документами факти господарських операцій та формувати необхідні форми звітних бухгалтерських та податкових документів.

Якщо суб'єкт господарювання не здійснює бухгалтерські проведення, то для формування звітності інформація береться з відповідних регістрів.

Якщо ж, систематизація інформації про господарські операції здійснюється в системі рахунків, то можна використовувати як «спрощений» план рахунків, так і «загальний». Незважаючи на те який це план рахунків, необхідним є використання рахунків 64 «Розрахунки за податками і платежами» та 91 «Загальновиробничі витрати»:

- на рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами» в розрізі субрахунку «Розрахунки за податками» відображається сума податкового зобов'язання з єдиного податку.

- рахунок 91 «Загальновиробничі витрати» використовується для відображення нарахованої суми єдиного податку.

Здавалося б – все зрозуміло і просто. Але за простотою для фермерських господарств СМП криється і складність: у визначенні мінімального

податкового зобов'язання, у формуванні фінансової звітності та у подачі податкової декларації з усіма додатками до контролюючого органу через електронні сервіси.

Відзначимо, що мінімальне податкове зобов'язання (МПЗ) – це мінімальна величина податкового зобов'язання із сплати податків, зборів, платежів, контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи, пов'язаних з виробництвом та реалізацією власної сільськогосподарської продукції та/або з власністю та/або користуванням (орендою, суборендою, емфітевзисом, постійним користуванням) земельними ділянками, віднесеними до сільськогосподарських угідь, розрахована відповідно до ПКУ [6].

ПКУ визначено, що кожен із платників плати за землю зобов'язаний розрахувати МПЗ. Виняток, коли МПЗ не застосовується – якщо розмір земельної ділянки не перевищує 0,5 га. Також є виключення, коли МПЗ не визначається (рис. 2).

Рис. 2. Застосування мінімального податкового зобов'язання

Джерело: сформовано авторами за [8]

Для розрахунку МПЗ у ПКУ встановлено відповідні формули, які застосовуються до земель сільськогосподарського призначення, нормативна грошова оцінка яких проведена та для яких не проведена. Проте, розрахунок МПЗ на практиці є складним і електронні сервіси ніяк їх не спрощують.

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» для суб'єктів малого підприємництва передбачено формування наступних форм фінансової звітності:

- Баланс – форма 1-м; Звіт про фінансові результати – форма 2-м – для малих підприємств;

- Баланс – форма 1-мс; Звіт про фінансові результати – форма 2-мс – для мікропідприємств.

Для відображення інформації про нарахування єдиного податку ФГ, які є суб'єктами малого бізнесу передбачена Податкова декларація платника єдиного податку четвертої групи (Податкова декларація). До даної декларації обов'язковими є подання додатків:

- додаток 1 – відомості про наявність земельних ділянок;

- додаток 2 – відомості про суми нарахованого доходу застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску;

- додаток 3 – розрахунок мінімального податкового зобов'язання за податковий звітний рік;

- Розрахунок частки сільськогосподарського товаровиробництва.

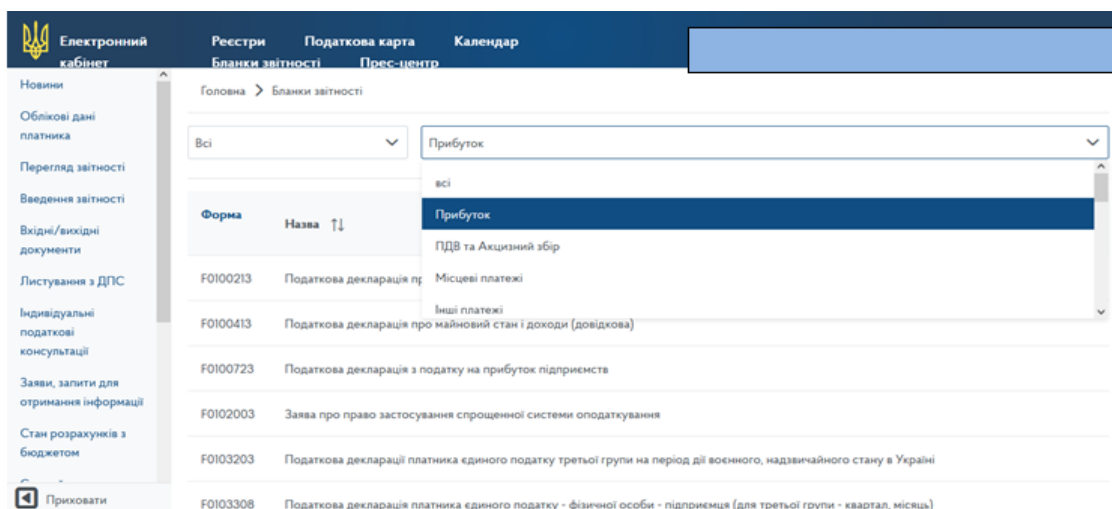
Як вже зазначалося, існують різні програмні продукти для формування і подання податкової звітності до контролюючого органу. Однак, СМП зазвичай використовують «Електронний кабінет» платника податків (<https://cabinet.tax.gov.ua>). І тут варто відзначити, що не кожен фермер зможе самостійно сформувавши Податкову декларацію за 2023 рік з додатками і провести необхідні розрахунки.

Узагальнимо основні переваги та недоліки використання «Електронного

кабінету» ФГ – суб'єктом мікропідприємства.

Одним із недоліків «Електронного кабінету», на нашу думку, є те, що в ньому містяться усі форми звітних документів, які на момент подачі звітності, є застарілими.

Так, у розділі «Бланки звітності» наявні застарілі форми та недоречно згруповано форми звітних документів. Наприклад, для пошуку форми Податкової декларації платника єдиного податку 4 групи необхідно обрати бланки по податках на прибуток, а не, хоча б – місцеві... (рис. 3).

Рис. 3. Бланки звітності

Джерело: сформовано за [1]

Щодо формування пакету фінансової звітності мікропідприємства, то форма є простою і зрозумілою. До того ж автоматично здійснюється підрахунок узагальнюючих статей (рис. 4).

The screenshot shows the 'Формування фінансової звітності' section. A table displays financial data for various categories. The table has 4 columns: Category, Code, Value 1, and Value 2. The data is as follows:

Категорія	Код	Вартість 1	Вартість 2
Основні засоби:	1010	431,8	367,4
періодична вартість	1011	620,2	620,2
знос	1012	188,4	252,8
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095	431,8	367,4
II. Оборотні активи			
Залишки	1100	56,2	142,7
Поточна дебіторська заборгованість	1135		
Гроші та їх еквіваленти	1165	41,4	3,5
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195	97,6	146,2
Баланс	1300	529,4	513,6

Рис. 4. Формування фінансової звітності

Джерело: сформовано за [1]

При формуванні Податкової декларації основний недолік, на нашу думку, в тому, що немає спрощення у проведенні розрахунків і «дублюванні» одних і тих же даних у Податковій декларації та додатках. Автоматично формуються лише загальні облікові дані. Усі інші показники за графами і рядками потрібно вносити самостійно і провести математичні розрахунки.

Так розрахункова частина Податкової декларації містить вихідні дані для визначення суми єдиного податку платника 4 групи: площа земельної ділянки (га), нормативна грошова оцінка 1 га, ставка податку (% до нормативної грошової оцінки земельної ділянки). Всі інші показники є розрахунковими (грн.): річна сума податку та суми, які розбито по кварталах. Здавалося б логічним, що розрахункові показники обчислювалися б програмним забезпеченням і визначалися б автоматично. Проте, на момент написання статті всі показники розраховувалися окремо і вносилися кожна сума окремо (рис. 5).

Розрахункова частина декларації для юридичних осіб

№ з/п	Категорія земель	Площа земельної ділянки ¹⁰	Нормативна грошова оцінка одиниці площі земельної ділянки	Ставка податку (% до нормативної грошової оцінки земельної ділянки)	Річна сума податку (граф 3 + графа 4 × графа 5 / 100)	Середній вміст: гектари × чотири десятичні знаки, гривні × рівно десятичним знакам			
						I квартал граф 6 × 10 / 100 / (кількість календарних днів у кварталі) × (кількість календарних днів користування такою землею) ¹¹	II квартал граф 6 × 30 / 100 / (кількість календарних днів у кварталі) × (кількість календарних днів користування такою землею) ¹¹	III квартал граф 6 × 50 / 100 / (кількість календарних днів у кварталі) × (кількість календарних днів користування такою землею) ¹¹	IV квартал граф 6 × 50 / 100 / (кількість календарних днів у кварталі) × (кількість календарних днів користування такою землею) ¹¹
1	Землі сільськогосподарського призначення (сільськогосподарські угіддя, у тому числі для сільськогосподарських товаровиробників, які спеціалізуються на виробництві (вирощуванні) та переробці продукції рослинництва на закритому грунті)								
1-1 Річок, всього									
1		3,7908	32105,25	0,95	1156,19	115,62	115,62	578,09	346,86
2		3,4006	32432,13	0,95	1047,74	104,77	104,77	523,87	314,33
3		3,5547	38690,91	0,95	1306,58	130,66	130,66	653,29	391,97
4		4,0734	20950,47	0,95	810,73	81,07	81,07	405,37	243,22
5		4,0625	27184,05	0,95	1049,13	104,91	104,91	524,57	314,74
6		3,4100	35878,71	0,95	1162,29	116,23	116,23	581,15	348,68
7		3,4100	35589,45	0,95	1152,92	115,29	115,29	576,46	345,88
8		3,3947	35878,72	0,95	1157,08	115,71	115,71	578,54	347,12

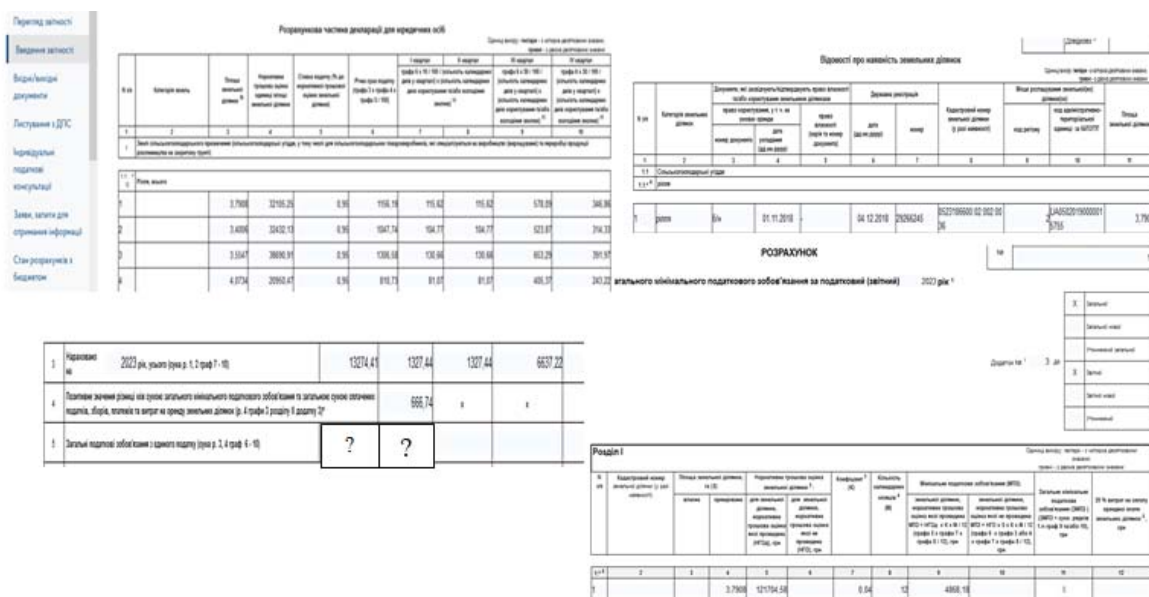
Рис. 5. Розрахунок суми єдиного податку платника 4 групи

Джерело: сформовано за [1]

Також недоліком є те, що між однаковими показниками, які відображаються у Податковій декларації та додатках відсутній взаємозв'язок та неможливість, як вже зазначалося автоматичного «дублювання». Так, у Податковій декларації рядок 1 графа 3 містить дані про площу земельної

ділянки. Такі ж дані про площу земельної ділянки містить додаток 1 (рядок 1 графа 11) та додаток 3 (рядок 1 графа 3 або 4). Постає питання: чому одну і ту ж інформацію необхідно вносити окремо три рази? У Податковій декларації у рядках 1 та 2 графа 4 відображається нормативна грошова оцінка 1 га земельної ділянки, а у додатку 3 у графі 5 – нормативна грошова оцінка усієї площі земельної ділянки. У додатку 3 розмір мінімального податкового зобов'язання (рядок 2 графа 9 чи 10) також не розраховується автоматично. У додатку 1 у рядках 1 та 2 графа 8 містить дані про кадастровий номер земельної ділянки, такі ж дані містить додаток 3 (рядок 1 графа 2) і інформацію потрібно вносити вручну (вона автоматично не «дублюється»). Тож спостерігається недосконалість в електронному адмініструванні, що потребує удосконалення зі сторони електронних послуг (рис. 6).

здійснити перевірку загальноприйнятних показників і даних; оперативно відправити до контролюючого органу; отримати відповідь про звітності протягом декількох хвилин.

Результати проведеного дослідження свідчать про позитивні та негативні сторони адміністрування єдиного податку. Електронне адміністрування податків спрямоване на мінімізацію безпосереднього спілкування платників податків з податковими адміністраторами, що є одним із багатьох шляхів усунення корупції та зменшення податкових ризиків.

Висновки. Результати проведеного дослідження підтверджують низку проблем при адмініструванні єдиного податку фермерськими господарствами СМП. Багато питань залишаються невирішеними та спірними.

Державою реалізується багато заходів, спрямованих на спрощення системи оподаткування для СМП. Проте, ситуація залишається складною, особливо сьогодні в умовах війни. Але платники підтримують реалізовані трансформації податкової політики, продовжуючи сплачувати податки і розвиваючи власний бізнес. На нашу думку, саме сьогодні необхідно формувати податкову культуру серед усіх платників податків, а також молоді. Взаємовідносини між контролюючим органом та платником податків повинні будуватися на засадах паритетності та рівності. Доречними стали б навчальні семінари та курси для підприємців та бухгалтерів.

Література

1. Електронний кабінет. URL: <https://cabinet.tax.gov.ua> (дата звернення: 01.02.2023).
2. Ільяшенко В.А. Удосконалення системи адміністрування податкових платежів до державного бюджету. *Ефективна економіка*. 2013. №4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1953> (дата звернення: 01.02.2023).
3. Кравцова Т.М. Адміністрування податків як системоутворюючий правовий інструмент оподаткування в Україні. *Приватне та публічне право*.

2017. №1. С. 64-67.

4. Лагодієнко Н.В., Скляр Л.Б., Степаненко С.В. Електронне адміністрування податків як засіб підвищення ефективності їх сплати. *Економічний простір*. 2022. №178. С. 78-82.

5. Паславська Р.Ю. Система адміністрування податків в Україні. дис. ... к.е.наук : 08.00.08 / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2014. 224 с.

6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 01.02.2023).

7. Подолянчук О.А., Коваль Н.І., Гудзенко Н.М. Облік в фермерських господарствах: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 374 с.

8. Подолянчук О.А., Лепетан І.М. Облік та оподаткування земельних ділянок сільськогосподарського призначення. *Агросвіт*. 2022. № 2. С. 37-44. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/2_2022/7.pdf (дата звернення: 01.02.2023).

9. Podolianchuk O.A. The main dominants of accounting and taxation organization on farms. *Scientific discussion*. 2020. Vol 2, № 47. P. 38-45.

References

1. State Tax Service of Ukraine (2023), “E-cabinet”, available at: <https://cabinet.tax.gov.ua> (Accessed 01.02.2023).

2. Il'iashenko, V.A. (2013), “Improvement of the administration tax payments to the state budget”, *Efektivna ekonomika*, vol.4, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1953> (Accessed 01.02.2023).

3. Kravtsova, T.M. (2017), “Tax administration as a system-forming legal instrument of taxation in Ukraine”, *Pryvatne ta publichne pravo*, vol. 1, pp. 64-67.

4. Lahodiienko, N.V. Skliar, L.B. and Stepanenko, S.V. (2022), “Electronic administration of taxes as a means of increasing the efficiency of their payment”, *Ekonomichnyj prostir*, vol. 178, pp. 78-82.

5. Paslavs'ka, R.Yu. (2014), “Tax administration system in Ukraine”, Ph.D. Thesis, Economy, L'viv. nats. un-t im. I. Franka, L'viv, Ukraine.

6. Verkhovna Rada of Ukraine (2011), “Tax Code of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (Accessed 01.02.2023).
7. Podolianchuk, O.A. Koval', N.I. and Hudzenko, N.M. (2019), *Oblik v fermers'kykh hospodarstvakh [Accounting in farms]*, Tsentri uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.
8. Podolianchuk, O. and Lepetan, I. (2022), “Accounting and taxation of agricultural land”, *Agrosvit*, vol. 2, pp. 37-44, available at: http://www.agrosvit.info/pdf/2_2022/7.pdf (Accessed 01.02.2023).
9. Podolianchuk, O.A. (2020), “The main dominants of accounting and taxation organization on farms”, *Scientific discussion*, vol. 2, no. 47, pp. 38-45.

Стаття надійшла до редакції 06.02.2023 р.